

सूचना

- (1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 100 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.
- (2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत न विसरता बॉलपेनने लिहावा.
- (3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे न विसरता नमूद करावा.
- (4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.
- (ब) आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.
- (5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे. अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.
- (6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.
- (7) प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी एक तृतीयांश गुण वजा करण्यात येतील".

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

T12

2

A

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

1. उपग्रहामध्ये, अंतराळवीर हा वजनरहित अवस्था अनुभवतो कारण _____
- अ. उपग्रहाच्या आतील पृष्ठभागाकडून अंतराळवीरावर प्रयुक्त होणारे बल हे शून्य असते.
 ब. अंतराळवीर व उपग्रहाचा पृष्ठभाग एकमेकाकडे आकर्षिले जातात.
 क. अंतराळवीर हा कोणत्याही गुरुत्वीय बलाने आकर्षिला जात नाही.
 ड. वरीलपैकी कोणतेही नाही

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब आणि क (2) फक्त अ आणि ब
 (3) फक्त अ आणि क (4) फक्त ड

An astronaut in the satellite feels weightlessness because _____

- a. the force exerted by the satellite floor on the astronaut is equal to zero.
 b. the astronaut and the satellite floor are attracted towards each other.
 c. he is not attracted by any gravitational force.
 d. None of the above

Answer Options :

- (1) a, b and c (2) Only a and b
 (3) Only a and c (4) Only d

2. इलेक्ट्रॉनिक दळणवळण पद्धतीमध्ये (डिजिटल) अंकात्मक संदेश
- अ. सलग संदेश संच पुरवत नाहीत.
 ब. स्वतंत्र (विलग) पायऱ्यांमध्ये सादर केले जातात.
 क. बायनरी (द्विमान) संख्यापद्धतीचा उपयोग करतात.
 ड. दशमान आणि द्विमान (बायनरी) या दोन्ही संख्यापद्धतींचा उपयोग करतात.
 वरीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ आणि ब (2) फक्त ब आणि क
 (3) अ, ब आणि क (4) वरील सर्व

In electronic communication system, digital signals

- a. do not provide a continuous set of values.
 b. represent values as discrete steps.
 c. utilize binary system.
 d. utilize decimal as well as binary systems.

Which of the above statements are true ?

Answer Options :

- (1) Only a and b (2) Only b and c
 (3) a, b and c (4) All of the above

3. अणुकेंद्रका भोवली दुसऱ्या भ्रमणकक्षेत भ्रमण करणाऱ्या इलेक्ट्रॉनची उर्जा -3.4 eV आहे. त्याची तिसऱ्या भ्रमण कक्षेतील उर्जा किती ?

- (1) -1.51 J (2) -3.4 eV
 (3) -1.51 eV (4) -13.6 eV

Energy of the electron revolving around the nucleus in second orbit is -3.4 eV . What is its energy in third orbit ?

- (1) -1.51 J (2) -3.4 eV
 (3) -1.51 eV (4) -13.6 eV

4. प्रकाशकीय तंतू हा खालीलपैकी कोणत्या तत्त्वावर आधारित आहे ?

- अ. प्रकाशाच्या परावर्तनाचे तत्त्वावर ब. प्रकाशाच्या अपवर्तनाचे तत्त्वावर
 क. प्रकाशाच्या पूर्ण आंतरिक परावर्तनाचे तत्त्वावर ड. प्रकाशाच्या अपस्करण तत्त्वावर

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब आणि क (2) फक्त क (3) ब आणि ड (4) फक्त ड

Optical fibre is based on which of the following principles ?

- a. Principle of reflection of light
 b. Principle of refraction of light
 c. Principle of total internal reflection
 d. Principle of dispersion of light

Answer Options :

- (1) a, b and c (2) Only c (3) b and d (4) Only d

5. पुढील विधानांचा विचार करा :

- अ. ऋण भारित बीटा कण हे धन भारित अल्फा कणापेक्षा जास्त अंतर्भेद करतात.
 ब. उदासीन (धन अथवा ऋण नसलेले) गामा कण हे बीटा कणापेक्षा जास्त अंतर्भेद करतात.
 क. सर्वसाधारणपणे उदासीन कणांची (धन अथवा ऋण भारित नसलेले) अंतर्भेद शक्ती अत्युच्च असते.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ आणि ब विधाने त्रिकालाबाधित सत्य आहेत.
 (2) अ आणि ब विधाने चूक आहेत परंतु क विधान बरोबर आहे.
 (3) क विधान हे अ आणि ब ची फलनिष्पत्ती आहे.
 (4) क विधान हे अ आणि ब ची फलनिष्पत्ती नाही.

Consider the following statements :

- a. Beta particles are negatively charged and are more penetrating than Alpha particles, which are positively charged.
 b. Gamma particles are neutral and are more penetrating than Beta-particles.
 c. In general neutral particles can be said to be having very high penetrating power.

Answer Options :

- (1) a and b are universally true.
 (2) a and b are false but c is true.
 (3) c is resultant statement of a and b.
 (4) c is not resultant statement of a and b.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

6. दोन वस्तूंच्या अप्रत्यास्थ धडकेच्या दरम्यान खालीलपैकी कोणत्या बाबीचे संवर्धन होईल ?
- (1) संपूर्ण गतिज उर्जा (2) संपूर्ण यांत्रिक उर्जा
(3) संपूर्ण एकरेषीय उर्जा (4) प्रत्येक वस्तुची गती

During inelastic collision between two bodies, which of the following quantities always remains conserved ?

- (1) Total kinetic energy (2) Total mechanical energy
(3) Total linear momentum (4) Speed of each body

7. कोणत्या जनुकीय रूपांतरीत पीकामध्ये जनुकीय अभियांत्रिकी तंत्राने अ नीवनसत्त्व निर्माण करणारी तीन जनुके घातली आहेत ?
- (1) कल्याण सोना गहू (2) मधुर ज्वारी
(3) संकरीत बाजरी (4) सुवर्ण तांदुळ

Name the transgenic crop in which three genes for synthesis of vitamin A are introduced through the technique of genetic engineering.

- (1) Kalyan Sona wheat (2) Sweet sorghum
(3) Hybrid bajra (4) Golden rice

8. नाकतोड या किटकाच्या नर आणि मादी मध्ये किती सहलग्नता गट असतात ?
- (1) 04 आणि 04 (2) 10 आणि 10
(3) 12 आणि 12 (4) 23 आणि 24

How many linkage groups are present in the female and male grasshopper insect ?

- (1) 04 and 04 (2) 10 and 10
(3) 12 and 12 (4) 23 and 24

9. कोणत्या वनस्पतीमध्ये एच.एस.के. अथवा C_4 या प्रकारचे प्रकाशसंश्लेषण होते ?
- (1) ऊस (2) भुईमूग
(3) सूर्यफुल (4) बटाटा

Name the plant having H.S.K. or C_4 pathway of photosynthesis.

- (1) Sugarcane (2) Groundnut
(3) Sunflower (4) Potato

10. रसायनांपासून स्वतःचे अन्न तयार करणारे जीवाणू (स्वयंजीवी) कोणत्या रसायनांचे विघटन करून उर्जा मिळवतात ?
- (1) सेंद्रिय द्रव्ये (2) असेंद्रिय द्रव्ये
(3) कृत्रिम द्रव्ये (4) प्रक्रिया केलेली द्रव्ये

Chemosynthetic bacteria obtain energy by oxidizing _____ chemical compounds.

- (1) Organic (2) Inorganic
(3) Synthetic (4) Processed

11. मानवाच्या शरीरातील नॅफ्रॉन्स मध्ये युरीन बनविण्याचा योग्य घटनाक्रम कोणता ?

- (1) सिलेक्टिव रिअॅबसॉर्बशन, ट्युबुलर सिक्रिशन आणि अल्ट्राफिल्ट्रेशन
- (2) अल्ट्राफिल्ट्रेशन, ट्युबुलर सिक्रिशन आणि सिलेक्टिव रिअॅबसॉर्बशन
- (3) अल्ट्राफिल्ट्रेशन, सिलेक्टिव रिअॅबसॉर्बशन आणि ट्युबुलर सिक्रिशन
- (4) ट्युबुलर सिक्रिशन, सिलेक्टिव रिअॅबसॉर्बशन आणि अल्ट्राफिल्ट्रेशन

In the nephron of man, what is the correct sequence of urine formation ?

- (1) Selective reabsorption, tubular secretion and ultrafiltration
- (2) Ultrafiltration, tubular secretion and selective reabsorption
- (3) Ultrafiltration, selective reabsorption and tubular secretion
- (4) Tubular secretion, selective reabsorption and ultrafiltration

12. खालीलपैकी कोणती परिस्थिती दुसऱ्या गर्भासाठी धोकादायक असेल ?

- (1) Rh⁺ पुरुष व Rh⁻ स्त्री चे विवाह
- (2) Rh⁻ पुरुष व Rh⁺ स्त्री चे विवाह
- (3) Rh⁺ पुरुष व Rh⁺ स्त्री चे विवाह
- (4) Rh⁻ पुरुष व Rh⁻ स्त्री चे विवाह

Which of the following situations will be fatal to second foetus ?

- (1) Rh⁺ male marries Rh⁻ woman
- (2) Rh⁻ male marries Rh⁺ woman
- (3) Rh⁺ male marries Rh⁺ woman
- (4) Rh⁻ male marries Rh⁻ woman

13. खालील जोड्या जुळवा :

श्वसन रंगद्रव्य	पशु/पशुसमुह
अ. हिमोग्लोबिन	I. अन्नेलिड्स
ब. क्लोरोक्रूओरिन	II. पृष्ठवंशीय
क. हिमरीथ्रिन	III. लिंगुला
ड. हिमोसायनिन	IV. मोल्लुस्क्स

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	II	III	I	IV
(2)	II	I	III	IV
(3)	III	II	IV	I
(4)	IV	III	I	II

Match the following :

Respiratory Pigment	Animal/Animal group
a. Haemoglobin	I. Annelida
b. Chlorocruorin	II. Vertebrates
c. Hemerythrin	III. Lingula
d. Haemocyanin	IV. Molluscs

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	II	III	I	IV
(2)	II	I	III	IV
(3)	III	II	IV	I
(4)	IV	III	I	II

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

14. अनित्य तंतू आणि स्नायु संकुचन सिद्धांता बाबत खालील विधाने लक्षात घ्या :

अ. हा सिद्धांत आधुनिक स्नायु संकुचन संकल्पना स्पष्ट करतो.

ब. हा सिद्धांत हक्सले आणि निडरजरके या शास्त्रज्ञांनी मांडला.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने सत्य आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ (2) फक्त ब
(3) अ आणि ब दोन्ही (4) कोणते ही नाही

Consider the following statements about sliding filament theory of muscle contraction :

a. This theory explains the modern concept of muscle contraction.

b. This theory was put forward by Huxley and Niedergerke.

Which of the above statements is/are true ?

Answer Options :

- (1) Only a (2) Only b
(3) Both a and b (4) None of the above

15. कल्सिनेशन प्रक्रियेतून _____ बाहेर पडतो.

- (1) फक्त कार्बन डायऑक्साईड बाहेर पडतो (2) फक्त हेड्रेटमधून पाणी बाहेर पडते
(3) (1) किंवा (2) हे धातुकां वर अवलंबून असते (4) हायड्रोजन सल्फाईड बाहेर पडतो

During calcination process

- (1) Only CO₂ is given out (2) Only H₂O from hydrates is given out
(3) (1) or (2), depending on type of ore (4) H₂S is given out

16. हरित रसायन शास्त्र म्हणजे

- (1) हरितगृह वायुमुळे दररोजच्या वापरातील रसायने तयार करणे
(2) रासायनिक अभिक्रिया हिरव्या वनस्पतीपासून तयार करणे
(3) जैविक घटकांपासून अभिक्रिया बनविणे/तयार करणे
(4) बिनाविषारी द्रव्ये आणि द्राव्ये वापरून पर्यावरणपूरक उत्पादने तयार करणे

By green chemistry, we mean

- (1) Producing chemicals of our daily use from greenhouse gases
(2) Performing chemical processes which use green plants
(3) Performing only those reactions which are of biological origin
(4) The use of non-toxic reagents and solvents to produce environmentally-friendly products

17. खालीलपैकी कोणते लुईस आम्ल **नाही** ?

- (1) बेरिअम क्लोराईड (BaCl₂) (2) बोरॉन ट्राय क्लोराईड (BCl₃)
(3) बेरिलीअम क्लोराईड (BeCl₂) (4) बोरॉन ट्राय फ्लोराईड (BF₃)

Which of the following is **not** a Lewis acid ?

- (1) Barium chloride (BaCl₂) (2) Boron trichloride (BCl₃)
(3) Beryllium chloride (BeCl₂) (4) Boron trifluoride (BF₃)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

18. खालीलपैकी काही ही कोलायडल सोल्सच्या वैशिष्टे आहेत ?

- अ. टिंडाल परिणाम
ब. ब्राउनिअन गती
क. मॅक्सवेल वितरण
ड. व्हॅडरवॉल्स बल

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब आणि क (2) अ आणि ब (3) अ आणि क (4) ब आणि ड

The following are some of the properties of the colloidal sols :

- a. Tyndall effect
b. Brownian motion
c. Maxwell distribution
d. van der Waals forces

Answer Options :

- (1) a, b and c (2) a and b (3) a and c (4) b and d

19. खालील दिलेल्या विधानांपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- अ. HF आणि H₂O ही ध्रुविय संयुगे आहेत.
ब. CH₄ आणि CO₂ ही ध्रुविय संयुगे नाहीत.
क. CO₂ आणि SO₂ ही ध्रुविय संयुगे नाहीत.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ आणि ब (2) ब आणि क (3) अ आणि क (4) अ, ब आणि क

Which of the following statements are correct ?

- a. HF and H₂O are polar molecules.
b. CH₄ and CO₂ are non-polar molecules.
c. CO₂ and SO₂ are non-polar molecules.

Answer Options :

- (1) a and b (2) b and c (3) a and c (4) a, b and c

20. खालीलपैकी कोणती अभिक्रियाकारके अमोनिया तयार करण्यासाठी वापरतात ?

- अ. NH₄Cl + Ca(OH)₂
ब. N₂ + H₂
क. CaCN₂ + H₂O

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ आणि ब (2) ब आणि क (3) अ आणि क (4) अ, ब आणि क

Which of the following reactants can be used to prepare ammonia ?

- a. NH₄Cl + Ca(OH)₂
b. N₂ + H₂
c. CaCN₂ + H₂O

Answer Options :

- (1) a and b (2) b and c (3) a and c (4) a, b and c

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

21. भारतीय स्वातंत्र्य कायदा - 1947 मुळे संविधान सभेच्या स्थानामध्ये झालेल्या बदलाबाबतची खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. संविधान सभा पूर्ण सार्वभौम संस्था बनली.

ब. संविधान सभा ही स्वतंत्र भारताची पहिली संसद बनली.

क. जेव्हा संविधान सभा विधिमंडळ संस्था म्हणून भरत असे, तेव्हा तिच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. राजेन्द्र प्रसाद असत.

ड. संविधान सभेची सदस्य संख्या 389 च्या तुलनेने 299 पर्यंत कमी झाली.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने अ, ब आणि क बरोबर

(2) विधाने ब, क आणि ड बरोबर

(3) विधाने अ, ब आणि ड बरोबर

(4) विधाने अ, क आणि ड बरोबर

Consider the following statements regarding changes made by the Indian Independence Act of 1947 in the position of Constituent Assembly :

a. The Constituent Assembly was made a fully sovereign body.

b. The Constituent Assembly became the first Parliament of free India.

c. When the Constituent Assembly met as the Legislative body it was chaired by Dr. Rajendra Prasad.

d. The total strength of the Constituent Assembly came down to 299 as against 389.

Answer Options :

(1) Statements a, b and c are correct

(2) Statements b, c and d are correct

(3) Statements a, b and d are correct

(4) Statements a, c and d are correct

22. 1978 च्या 44 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाद्वारे राष्ट्रीय आणीबाणीच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणती तरतूद केलेली नाही ?

(1) कॅबिनेटच्या लेखी शिफारशी शिवाय राष्ट्रपती राष्ट्रीय आणीबाणी घोषित करू शकणार नाही.

(2) 'अंतर्गत अशांतता' या ऐवजी 'सशस्त्र बंडाळी' हा शब्दप्रयोग करण्यात आला.

(3) अनुच्छेद 19 खाली असलेले सहा मूलभूत अधिकार हे केवळ युद्ध अथवा परकीय आक्रमणाच्या कारणास्तव घोषित करण्यात आलेल्या आणीबाणीत निलंबित करता येतील, सशस्त्र बंडाळीच्या कारणास्तव घोषित करण्यात आलेल्या आणीबाणीत निलंबित करता येणार नाहीत.

(4) जर संसदेच्या कोणत्याही सभागृहाने आणीबाणीच्या घोषणेला विरोध करणारा अथवा आणीबाणी चालू ठेवण्यास विरोध करणारा ठराव कोणत्याही वेळी मंजूर केला तर राष्ट्रपतीने आणीबाणी मागे घेण्याची घोषणा करणे आवश्यक आहे.

Which one of the following has not been provided by the 44th Constitutional Amendment Act of 1978 relating to National Emergency ?

(1) A proclamation of National Emergency will not be issued by President unless there is a written recommendation of the Cabinet.

(2) The expression 'internal disturbances' has been replaced by 'armed rebellion'.

(3) The six fundamental rights under Article 19 can be suspended only when the National Emergency is declared on grounds of war or external aggression and not on grounds of armed rebellion.

(4) The President must issue a proclamation of revocation any time if any House of Parliament passes a resolution disapproving of the continuance of the proclamation.

23. खालील विधाने विचारात घ्या :

- मूळच्या राज्य घटनेत उपराष्ट्रपतीची निवड संसदेच्या दोन्ही सभागृहांच्या संयुक्त बैठकीत व्हावी अशी तरतूद होती.
- 1961 च्या 11 व्या घटनादुरुस्तीने उपराष्ट्रपतीच्या निवडीची पद्धत बदलण्यात आली.
- उपराष्ट्रपतीची निवड दोन्ही सभागृहांच्या केवळ निर्वाचित सदस्यांच्या निवडमंडळाकडून केली जाते.
- निवड मंडळ (Electoral College) अपूर्ण होते या कारणास्तव उपराष्ट्रपतीच्या निवडणूकीला आव्हान देता येत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) विधाने अ, ब बरोबर, क, ड चूक
- (2) विधाने ब, क, ड बरोबर, अ चूक
- (3) विधाने अ, ब, ड बरोबर, क चूक
- (4) विधाने ब, क बरोबर, अ, ड चूक

Consider the following statements :

- The original Constitution provided that the Vice-President would be elected by the two Houses of Parliament assembled at a joint meeting.
- The 11th Constitutional Amendment, 1961 changed the procedure of election of the Vice-President.
- The Vice-President is elected by the members of an electoral college consisting of the elected members only of both the Houses.
- The election of the Vice-President cannot be challenged on the grounds that the electoral college was incomplete.

Answer Options :

- (1) Statements a, b are correct, c and d are false
- (2) Statements b, c, d are correct and a is false
- (3) Statements a, b, d are correct and c is false
- (4) Statements b, c are correct, a and d are false

24. महाराष्ट्राच्या राज्यपालाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान सत्य आहे ?

- (1) ते अँग्लो इंडियन जमातीमधील एकास विधान परिषदेवर नामनिर्देशित करू शकतात.
- (2) ते अँग्लो इंडियन जमातीमधील किमान दोघास विधान सभेवर नामनिर्देशित करू शकतात.
- (3) त्यांना राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 371 (2) अन्वये विशेष जबाबदारी प्रदान करण्यात आली आहे.
- (4) ते राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 31 A खाली सक्तीने खाजगी मालमत्ता संपादन करण्यासंबंधांचे विधेयक राष्ट्रपतीच्या विचारार्थ राखून ठेवू शकत नाहीत.

Which one of the following statements about the Governor of Maharashtra is true ?

- (1) He can nominate one member to the Legislative Council from the Anglo-Indian community.
- (2) He can nominate at least two members to the Legislative Assembly from the Anglo-Indian community.
- (3) He has been given special responsibility under Article 371 (2).
- (4) He cannot reserve the bill for the consideration of President, dealing with compulsory acquisition of property under Article 31 A of the Constitution.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

25. खालीलपैकी कोणती बाब जुळत नाही ?

- (1) 11 डिसेंबर, 1946 : जवाहरलाल नेहरूंनी संविधान सभेत उद्दिष्टांचा ठराव मांडला.
 (2) 29 ऑगस्ट, 1947 : मसुदा समितीची स्थापना
 (3) 26 नोव्हेंबर, 1949 : भारतीय जनतेने संविधान स्वीकृत आणि अधिनियमित करून स्वतः प्रत अर्पण केली.
 (4) 24 जानेवारी, 1950 : संविधान सभेच्या सदस्यांनी अंतीमत: संविधानावर स्वाक्षऱ्या केल्या.

Which of the following items is wrongly matched ?

- (1) 11th December, 1946 : Jawaharlal Nehru moved the Objective Resolution in the Constituent Assembly.
 (2) 29th August, 1947 : Drafting committee was set up
 (3) 26th November, 1949 : The people of India adopted, enacted and gave to themselves the Constitution.
 (4) 24th January, 1950 : Constitution was finally signed by the members of the Constituent Assembly.

26. राज्य विधिमंडळाने संमत केलेले विधेयक राज्यपाल राष्ट्रपतीच्या विचारार्थ राखून ठेवू शकतात. राष्ट्रपती

अ. विधेयकाला मान्यता देतात अथवा मान्यता राखून ठेवू शकतात.

ब. राज्य विधिमंडळाकडे पुनर्विचारार्थ ते विधेयक परत पाठवू शकतात.

क. राष्ट्रपतीकडून परत आलेल्या विधेयकावर राज्य विधिमंडळाने तीन महिन्यात पुनर्विचार केलाच पाहिजे आणि जर पुन्हा ते विधेयक मंजूर केले तर राष्ट्रपतीवर त्यास संमती देणे बंधन कारक असते.

ड. पुनर्विचारार्थ परत आलेले विधेयक जर राज्य विधिमंडळाने पुन्हा मंजूर केले तर राष्ट्रपतीने त्यास सहा महिन्यांच्या कालावधीत संमती दिली पाहिजे.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ आणि ब (2) अ, ब आणि क (3) अ, ब आणि ड (4) अ, क आणि ड

In the case of a bill passed by the State Legislature, Governor can reserve it for the consideration of the President.

a. The President may declare or withhold his assent to the bill.

b. The President may return the bill for reconsideration to the State Legislature.

c. State Legislature must reconsider the bill within three months and if passed again it is obligatory upon the President to give his assent.

d. In case of reconsidered bill which is passed again by State Legislature, President shall declare his assent within a period of six months.

Which of the statements given above are correct ?

Answer Options :

- (1) a and b (2) a, b and c (3) a, b and d (4) a, c and d

27. भारतात न्यायालयीन पुनर्विलोकन _____ सुचवते.

- (1) कायद्यांची आणि कार्यकारी आदेशांची घटनात्मकता घोषित करण्याचा न्यायालयीन अधिकार
- (2) कायदेमंडळाद्वारे मंजूर करण्यात आलेल्या कायद्यांचे सुज्ञपणा यावर प्रश्न उपस्थित करण्याचा न्यायालयीन अधिकार
- (3) कायदेशीर मान्यता असलेल्या सर्व बाबींचे राष्ट्रपतीची मान्यता मिळण्याअगोदर पुनरावलोकन करण्याचा न्यायालयीन अधिकार
- (4) आपल्याच यापूर्वी समान अथवा भिन्न प्रकरणामध्ये दिलेल्या निर्णयाचे पुनरावलोकन करण्याचा न्यायालयीन अधिकार

In India, Judicial Review implies

- (1) The power of the judiciary to pronounce upon the constitutionality of laws and executive orders.
- (2) The power of the judiciary to question the wisdom of the laws enacted by the legislatures.
- (3) The power of the judiciary to review all the legislative enactments before they are assented to by the President.
- (4) The power of the judiciary to review its own judgements given earlier in similar or different cases.

28. खालील विधानांपैकी कोणते विधान/ने भारतीय राज्यघटनेत तरतूद म्हणून समाविष्ट केलेली आहे/त ?

- अ. राज्याचा राज्यपाल म्हणून नियुक्त होणारी व्यक्ति ही भारतीय संघातील इतर दुसऱ्या राज्याची रहिवासी असली पाहिजे.
- ब. देशाच्या धर्मनिरपेक्ष वैशिष्ट्याची खात्री देण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयातील किमान एक न्यायाधीश हा मुस्लीम असला पाहिजे.
- क. संसदेच्या लोकलेखा समितीचा अध्यक्ष हा विरोधी पक्षाचा असला पाहिजे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ	(2) फक्त ब
(3) वरीलपैकी एकही नाही	(4) अ आणि ब

Which of the following statements is/are included as provision of the Indian Constitution ?

- a. The person to be appointed as Governor of a State should be a domicile of some other State of the Indian Union.
- b. There should be at least one Muslim judge in the Supreme Court so as to ensure its secular character.
- c. The Chairman of the Public Accounts Committee of the Parliament should belong to a party in the opposition.

Answer Options :

(1) Only a	(2) Only b
(3) None of the above	(4) a and b

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

29. खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. नुकताच ओडिशा विधानसभेने विधान परिषद निर्माण करण्याबाबत ठराव मंजूर केला आहे.
 ब. सध्या पांच राज्यांना विधान परिषद आहे.
 क. केरळ आणि गुजरात मध्ये विधान परिषद निर्माण करण्यासंबंधीचे प्रस्ताव संसदेमध्ये प्रलंबित आहेत.
 ड. विधान परिषदेचे $\frac{1}{12}$ सदस्य हे नोंदणीकृत पदवीधरांकडून निवडले जातात.

वरीलपैकी कोणते विधाने बरोबर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब आणि क (2) ब आणि क (3) क आणि ड (4) अ आणि ड

Consider the following statements :

- a. Odisha Legislative Assembly passed resolution for creation of Legislative Council recently.
 b. Currently, five States have Legislative Councils.
 c. Proposals to create Legislative Councils in Kerala and Gujarat are pending in Parliament.
 d. $\frac{1}{12}$ th members of Legislative Council are elected by registered graduates.

Which of the above statements are correct ?

Answer Options :

- (1) a, b and c (2) b and c (3) c and d (4) a and d

30. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूकीचे आहे/त ?

- अ. लोकसभेत अविश्वास ठराव कोणत्या कारणांवर आधारित आहे, हे स्पष्ट करावे लागते.
 ब. लोकसभेत अविश्वास ठराव दाखल करून घेण्यासंबंधीची पद्धती ही लोकसभेच्या नियम 198 मध्ये सांगितली आहे.
 क. अविश्वास ठराव एकदा दाखल झाल्यावर तो दाखल करण्यास मंजूरी मिळाल्यापासून दहा दिवसांच्या आत चर्चेस घेतला गेला पाहिजे.
 ड. इटली मध्ये सरकारला संसदेच्या दोन्हीही सभागृहांच्या पाठिंब्याची गरज असते.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ (2) फक्त क (3) ब आणि क (4) अ आणि ड

Which one of the following statements is/are *not* correct ?

- a. In Lok Sabha, a no-confidence motion has to set out the grounds on which it is based.
 b. In the case of a no-confidence motion in Lok Sabha procedures of admissibility have been laid down in Rule 198 of Lok Sabha.
 c. A motion of no-confidence once admitted has to be taken up within ten days of the leave being granted.
 d. In Italy, the government requires the support of both houses of Parliament.

Answer Options :

- (1) Only a (2) Only c (3) b and c (4) a and d

31. भारतीय निर्वाचन आयोगाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?

- (1) केवळ मुख्य निर्वाचन आयुक्तांना आपल्या कार्यकाळाची सुरक्षितता आहे, परंतू इतर निर्वाचन आयुक्तांना तशी सुरक्षितता नाही.
- (2) मुख्य निर्वाचन आयुक्तांचे स्थान अथवा दर्जा हा सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीश समान आहे.
- (3) मुख्य निर्वाचन आयुक्त हे केवळ समानातील प्रमुख आहेत.
- (4) जर एखाद्या बाबतीत मुख्य निर्वाचन आयुक्त आणि इतर निर्वाचन आयुक्त यांच्यामध्ये मतभेद निर्माण झाले तर त्या बाबीचा निर्णय बहुमताने घेतला जातो.

Which one of the following statements about Election Commission of India is false ?

- (1) Only the Chief Election Commissioner has a security of tenure but not to the other Election Commissioners.
- (2) The Chief Election Commissioner holds the position or status of a judge of the Supreme Court.
- (3) The Chief Election Commissioner is merely first among equals.
- (4) In case of difference of opinion amongst the Chief Election Commissioner and other Election Commissioners, the matter is decided by majority.

32. खालील तरतूदी विचारात घ्या :

- अ. भारतीय राज्यघटना अनुच्छेद 21 नुसार कोणत्याही व्यक्तीचे जीवित किंवा व्यक्तिगत स्वातंत्र्य 'कायद्याच्या योग्य प्रक्रियेशिवाय' हिरावून घेतले जाणार नाही.
- ब. भारतीय राज्यघटना अनुच्छेद 20 (2) नुसार कोणत्याही व्यक्तीवर एकाच गुन्ह्यासाठी एकापेक्षा अधिकवेळा खटला चालविला जाणार नाही आणि एकापेक्षा अधिकवेळा शिक्षा दिली जाणार नाही.
- क. भारतीय राज्यघटना अनुच्छेद 14 नुसार भारतीय प्रदेशात राज्य कोणत्याही व्यक्तीस कायद्यापुढे समानता अथवा कायद्याचे समान संरक्षण नाकारणार नाही.

वरीलपैकी कोणती तरतूद बरोबर नाही ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ
- (2) ब
- (3) क
- (4) वरीलपैकी एकही नाही

Consider the following provisions :

- a. According to Article 21 of the Indian Constitution, no person shall be deprived of his life or personal liberty except according to the 'due process of Law'.
- b. According to Article 20 (2) of the Indian Constitution, no person shall be prosecuted and punished for the same offence more than once.
- c. According to Article 14 of the Indian Constitution, the State shall not deny to any person equality before the law or the equal protection of the laws within the territory of India.

Which of the provisions given above is not correct ?

Answer Options :

- (1) a
- (2) b
- (3) c
- (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

33. खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. भारतीय राज्यघटनेचे अनुच्छेद 2 हे भारतीय संघराज्याचा भाग नसलेल्या भू प्रदेशाचा समावेश अथवा त्याची नवीन राज्यांमध्ये स्थापना यासंबंधी आहे.
- ब. भारतीय राज्यघटनेचे अनुच्छेद 3 हे अस्तित्वात असलेल्या केन्द्रशासित प्रदेशासह घटक राज्यांच्या स्थापने संबंधी अथवा त्यातील बदलासंबंधी तरतूदी प्रदान करते.
- क. भारतीय राज्यघटनेतील अनुच्छेद 3 खाली असलेले विधेयक हे केवळ लोकसभेतच मांडले जावू शकते. वरीलपैकी कोणते विधान/ने योग्य आहे/त ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) वरील सर्व (2) अ आणि ब
(3) ब आणि क (4) फक्त क

Consider the following statements :

- a. Article 2 of the Indian Constitution relates to admission or establishment of new States which are not part of the Union of India.
- b. Article 3 of the Indian Constitution provides for the formation of or changes in the existing States including Union territories.
- c. A Bill under Article 3 of the Indian Constitution shall be introduced only in the Lok Sabha.

Which of the above statements is/are correct ?

Answer Options :

- (1) All of the above (2) a and b
(3) b and c (4) Only c

34. लोक न्यायालया बाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही ?

- (1) कायदेशीर सेवा अधिसत्ता अधिनियम (Legal Services Authorities Act) 1987 नुसार लोकन्यायालयांना वैधानिक दर्जा दिला गेला.
- (2) लोकन्यायालयात केवळ सेवेतील अथवा सेवानिवृत्त न्यायिक व्यक्तित्वांचा समावेश होवू शकतो.
- (3) लोकन्यायालयाने दिलेला प्रत्येक निर्णय हा अंतीम असतो आणि तो दोन्ही पक्षांवर बंधनकारक असतो.
- (4) लोकन्यायालयाने दिलेला निर्णय हा दिवाणी न्यायालयाने दिलेल्या निवाड्यासमान असतो.

Which one of the following statements about 'Lok Adalat' is incorrect ?

- (1) Under the Legal Services Authorities Act of 1987, Lok Adalats have been given a statutory status.
- (2) Lok Adalats can be constituted of serving or retired judicial persons only.
- (3) Every award made by the Lok Adalat is final and binding on the parties.
- (4) The award passed by the Lok Adalat is deemed to be a decree of a civil court.

35. राज्य पुनर्रचना आयोग आणि कायदा या बाबतीत खालील विधाने विचारात घ्या :
- आयोगाची नियुक्ती डिसेंबर 1953 मध्ये केली होती.
 - आयोगाच्या प्रमुखपदी फझल अली हे होते आणि आयोगाचे अन्य दोन सदस्य एच्.व्ही.कामथ आणि गोविंद वल्लभ पंत हे होते.
 - आयोगाने आपला अहवाल 30 सप्टेंबर, 1954 रोजी सादर केला.
 - राज्य पुनर्रचना अधिनियम 31 ऑगस्ट, 1956 रोजी मंजूर झाला.
 - राज्य पुनर्रचना अधिनियम 1 जानेवारी, 1957 रोजी अमलात आला.
- वरीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब आणि क (2) ब, क आणि ड (3) ब, ड आणि ई (4) अ आणि ड फक्त

Consider the following statements about the States Reorganisation Commission and Act ?

- The commission was appointed in December, 1953.
- The commission was headed by Fazal Ali and two members of the commission were H.V. Kamath and Govind Ballabh Pant.
- The commission submitted its report on September 30, 1954.
- The States Re-organisation Act was enacted on August 31, 1956.
- The States Re-organisation Act came into effect on January 1, 1957.

Which of the statements given above are correct ?

Answer Options :

- (1) a, b and c (2) b, c and d (3) b, d and e (4) a and d only

36. एकतेच्या पुतळ्या बाबत (Statue of Unity) खालीलपैकी कोणते विधान चूकीचे आहे ?
- 182 मीटर उंच असलेला एकतेचा पुतळा हा न्यूयार्क च्या स्वातंत्र्य देवतेच्या पुतळ्यापेक्षा (Statue of Liberty) आकाराने दुप्पट उंचीचा असेल.
 - पुतळ्याची मिटरमध्ये असलेली उंची ही गुजरातच्या एकूण विधानसभा मतदार संख्येच्या बरोबरीची साधली आहे.
 - 31 ऑक्टोबर, 2018 हा दिवस सरदार वल्लभभाई पटेल यांचा 145 वा जन्मदिवस म्हणून साजरा केला गेला.
 - वरीलपैकी एकही नाही

Which one of the following statements about 'Statue of Unity' is false ?

- The 182-metre-high Statue of Unity is twice the height of New York's Statue of Liberty.
- The height of the Statue in metres has been picked to match the total Assembly Constituencies in Gujarat.
- October 31, 2018 marks the 145th birth anniversary of Sardar Vallabhbhai Patel.
- None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

37. खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. मानवी सांगाड्यात पाच प्रकारची हाडे असतात.
 ब. वजनाला आधार देणे आणि हालचाली सुलभ करणे ही लांब हाडांची (Long bones) कार्ये आहेत.
 क. स्नायुबंधांना दबावापासून वाचविणे हे सपाट हाडांचे (Flat bones) कार्य आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) विधाने अ, ब बरोबर
 (2) विधाने ब, क बरोबर
 (3) विधाने अ, क बरोबर
 (4) सर्व विधाने बरोबर

Consider the following statements :

- a. There are five types of bones in the skeleton.
 b. The function of the long bones is to support weight and facilitate movement.
 c. The function of the flat bones is to protect tendons from stress.

Answer Options :

- (1) Statements a and b are correct
 (2) Statements b and c are correct
 (3) Statements a and c are correct
 (4) All the statements are correct

38. परमाणू पुरवठादार गटा (NSG) बाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही ?

- (1) सुरुवातीला परमाणू पुरवठादार गटात सात सरकारे सहभागी होती.
 (2) 2018 पर्यंत परमाणू पुरवठादार गटात 51 सरकारे सहभागी होती.
 (3) 2018-19 साठी परमाणू पुरवठादार गटाच्या अध्यक्षपदी लाटव्हिया आहे.
 (4) अणू तंत्रज्ञान निर्यातदार बनण्यासाठी भारत हा परमाणू पुरवठादार गटात सामिल होवू इच्छितो.

Which one of the following statements about Nuclear Supplier's Group (NSG) is not correct ?

- (1) Initially the NSG had seven participating governments.
 (2) As of 2018, the NSG has 51 participating governments.
 (3) The NSG chair for 2018-19 is Latvia.
 (4) India seeks to join the NSG to become an exporter of nuclear technology.

39. 'ब्रिक्स' शिखर परिषदांबाबत जोड्या लावा :

अ. 2014	I. गोवा शिखर परिषद
ब. 2015	II. फोर्टालेझा शिखर परिषद
क. 2016	III. झियामेन शिखर परिषद
ड. 2017	IV. उफा शिखर परिषद
ई. 2018	V. जोहान्सबर्ग शिखर परिषद

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड	ई
(1)	II	III	IV	I	V
(2)	II	IV	I	III	V
(3)	I	II	III	IV	V
(4)	V	IV	II	III	I

Match the pairs about 'BRICS' summit :

a. 2014	I. Goa Summit
b. 2015	II. Fortaleza Summit
c. 2016	III. Xiamen Summit
d. 2017	IV. Ufa Summit
e. 2018	V. Johannesburg Summit

Answer Options :

	a	b	c	d	e
(1)	II	III	IV	I	V
(2)	II	IV	I	III	V
(3)	I	II	III	IV	V
(4)	V	IV	II	III	I

40. भ्रष्टाचार प्रतिबंधक (दुरुस्ती) विधेयक 2018 बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान चूकीचे आहे ?

- (1) या विधेयकात लाच देणे हा आता गुन्हा ठरविणारी खास तरतूद करण्यात आली आहे.
- (2) या विधेयकाने भ्रष्टाचार प्रतिबंधक अधिनियम, 1988 मधील विविध तरतूदी बदलल्या आहेत.
- (3) या विधेयकात न्यायमूर्ती बी. एस. चौहान यांच्या अध्यक्षते खालील 21 व्या विधी आयोगाने केलेल्या शिफारशींचा समावेश करण्यात आला आहे.
- (4) सनदी सेवकांना लाच देणाऱ्या नागरिकांना दोषी ठरविल्यामुळे भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायद्यास युनोच्या भ्रष्टाचार विरोधी परिषदे च्या तत्वांशी सुसंगत करण्यात आले आहे.

Which one of the following statements is false with regard to Prevention of Corruption (Amendment) Bill, 2018 ?

- (1) The Bill makes specific provisions related to giving of bribes is now an offence.
- (2) The Bill amends various provision of Prevention of Corruption Act, 1988.
- (3) The Bill incorporates the recommendations given by the 21st Law Commission headed by Justice B.S. Chauhan.
- (4) By making citizens liable for offering a bribe to a public servant, the anti-corruption law has been brought to line with UN Convention Against Corruption.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

41. 31 जानेवारी, 2018 रोजी जगाच्या मोठ्या भागात दुर्मिळ अशी 'ब्ल्यू मून' ही घटना अनुभवली गेली. या संदर्भातील खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. ब्ल्यू मून, सुपर मून आणि पूर्ण चंद्रग्रहण हा एकाच दिवशी आलेला दुर्मिळ असा क्षण होता.
 ब. जेव्हा दोन पूर्ण चंद्र एकाच कॅलेन्डर महिन्यात दिसतात तेव्हा दुसऱ्या चंद्रास 'सुपर मून' म्हणून संबोधले जाते.
 क. जेव्हा पूर्ण चंद्र हा पृथ्वी कक्षेच्या अगदी निकट असतो तेव्हा 'ब्ल्यू मून' म्हणून संबोधले जाते.

योग्य विधान/ने

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ (2) फक्त अ आणि ब
 (3) फक्त ब आणि क (4) फक्त अ आणि क

On January 31, 2018, a rare 'Blue Moon' event was experienced in large parts of the globe. In that context consider the following statements :

- a. It was a rare moment as a blue moon, a super moon and a total lunar eclipse fell on the same day.
 b. When two full moons appear in the same calendar month, the second is termed as 'Super moon'.
 c. When the full moon is at the closest point of its orbit to the Earth it is termed as 'Blue moon'.

The correct statement/s is/are :

Answer Options :

- (1) Only a (2) Only a and b
 (3) Only b and c (4) Only a and c

42. 'स्वच्छ सर्वेक्षण ग्रामीण पुरस्कार, 2018' बाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. भारतात हरियाणास सर्वोत्कृष्ट राज्याचे स्थान मिळाले आहे.
 ब. भारतात महाराष्ट्रास दुसऱ्या सर्वोत्कृष्ट राज्याचे स्थान मिळाले आहे.
 क. महाराष्ट्राच्या सातारा जिल्ह्यास सर्वोत्कृष्ट जिल्ह्याचे स्थान मिळाले आहे.
 ड. महाराष्ट्राच्या नाशिक जिल्ह्यास सर्वाधिक नागरिकांच्या सहभागाबद्दल प्रथम स्थान मिळाले आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब आणि क (2) ब, क आणि ड (3) अ, क आणि ड (4) वरील सर्व

Consider the following statements about 'Swachh Survekshan Gramin Awards, 2018' :

- a. Haryana was ranked as best State in India.
 b. Maharashtra was ranked as second best State in India.
 c. Satara District of Maharashtra was ranked as best district.
 d. Nashik District of Maharashtra was ranked first for maximum citizens participation.

Answer Options :

- (1) a, b and c (2) b, c and d (3) a, c and d (4) All of the above

43. 'टिका' (Tikka) रोगाचा प्रादुर्भाव खालीलपैकी कोणत्या पिकास होतो ?

- (1) कपाशी (2) गहू (3) भुईमूग (4) भात

'Tikka' disease affects which one of the following crops ?

- (1) Cotton (2) Wheat (3) Groundnut (4) Rice

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

44. खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. जुलै 2018 पर्यंत 167 देशांमध्ये एकूण 1092 जागतिक वारसा स्थळे अस्तित्वात आहेत.
 ब. जगात सर्वाधिक 54 जागतिक वारसा स्थळे इटालीमध्ये आहेत. (जुलै 2018 पर्यंत)
 क. भारतात 39 जागतिक वारसा स्थळे आहेत. (जुलै 2018 पर्यंत)
 ड. मुंबई मधील व्हिक्टोरियन गोथिक शैलीतील आणि कलात्मक अशा इमारतींच्या संग्रहास 2018 मध्ये जागतिक वारसा स्थळे म्हणून घोषित करण्यात आले आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब आणि ड (2) ब, क आणि ड (3) अ, ब आणि क (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

- a. As of July 2018, a total of 1092 World Heritage sites exist across 167 countries.
 b. Italy, with 54 World Heritage sites has the most of any country (up to July 2018).
 c. India has 39 World Heritage sites (up to July 2018).
 d. A collection of Victorian, Gothic and Art Deco buildings of Mumbai are declared as World Heritage sites in 2018.

Which of the above statements are correct ?

Answer Options :

- (1) a, b and d (2) b, c and d (3) a, b and c (4) All of the above

45. खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. भारताची युनोच्या मानवी हक्कांच्या संदर्भातील सर्वोच्च संस्थेवर 1 जानेवारी, 2019 पासून सुरु होणाऱ्या तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी निवड झालेली आहे.
 ब. युनोच्या मानवी हक्क परिषदेच्या निवडणुकीत आशिया पॅसिफिक गटात सर्व उमेदवारांमध्ये सर्वाधिक अशी 188 मते भारतास मिळाली.
 क. भारत हा यापूर्वी जिनेव्हा स्थित मानवी हक्क परिषदेवर 2010 – 2013 आणि 2013 – 2016 या कार्यकाळासाठी निवडला गेला होता.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने सत्य आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ (2) अ आणि ब (3) फक्त क (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

- a. India was elected to the UN's top human rights body for a period of three years beginning January 1, 2019.
 b. India got 188 votes in the Asia-Pacific category, the highest number of votes among all candidates in UNHRC election.
 c. India had previously been elected to the Geneva based Human Rights Council for the 2010 – 2013 and 2013 – 2016 term.

Which of the above statements is/are true ?

Answer Options :

- (1) Only a (2) a and b (3) Only c (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

46. जगातील सर्वाधिक वेगवान सुपर संगणक कोणता ? (जून 2018 अखेर)

- (1) टियान्हे (चीन) (2) सनवे टायहूलाईट (चीन)
(3) समीट (अमेरिका) (4) टायटन (अमेरिका)

Which is the world's fastest super computer ? (Up to end of June 2018)

- (1) Tianhe (China) (2) Sunway Taihulight (China)
(3) Summit (USA) (4) Titan (USA)

47. खालीलपैकी कोणते विधान/ने बिनचूक आहे/त ?

- अ. भारताने म्यानमारच्या सीमेवर असलेला मिझोरम राज्यातील झोखावथार हा इमिग्रेशन तपासणी नाका सुरु केला आहे.
ब. म्यानमारच्या सीमेवर असलेला मिझोरम राज्यातील झोखावथार हा झोरीनपूरी नंतरचा दुसरा तपासणी नाका आहे.
क. म्यानमार बरोबर भारतीची 1751 कि.मी. लांबीची सीमा असून ती अरुणाचल प्रदेश, नागालँड, आसाम आणि मेघालय या राज्यांना स्पर्श करते.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ आणि ब (2) अ आणि क
(3) अ, ब आणि क (4) फक्त अ

Which of the following statements is/are correct ?

- a. India opens Zokhawthar immigration check-post in Mizoram along Myanmar border.
b. Zokhawthar is the second immigration check-post in Mizoram along Myanmar border after Zorinpui check-post.
c. India shares 1751 km long border with Myanmar which touches Arunachal Pradesh, Nagaland, Assam and Meghalaya.

Answer Options :

- (1) a and b (2) a and c
(3) a, b and c (4) Only a

48. खालीलपैकी कोणते विधान चूकीचे आहे ?

- (1) भारताचे पहिले पर्यावरण पुरक जैव इंधन (bio-fuel) युक्त विमान चेन्नई आणि बेंगलुरु दरम्यान उडाले.
(2) भारताने नुकतेच आपले जैव इंधन 2018 चे राष्ट्रीय धोरण जाहिर केले आहे.
(3) या धोरणानुसार 2030 पर्यंत पेट्रोलमध्ये 20% इथेनॉलचे मिश्रण करण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यांत आले आहे.
(4) वरीलपैकी एकही नाही

Which one of the following statements is incorrect ?

- (1) India's first environment friendly bio-fuel powered flight flew between Chennai and Bengaluru.
(2) India has recently released its National Policy on Bio-fuel 2018.
(3) The policy envisages a target of 20% blending of ethanol in petrol by 2030.
(4) None of the above

49. नुकताच 'बॉनेटहेड शार्क' (Bonnethead Shark) मासा बातम्यांमध्ये होता, त्यासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. तो प्रामुख्याने समुद्र गवत (sea grass) खातो.
ब. तो प्रामुख्याने हिंदी महासागर आणि अरबी समुद्रात आढळतो.

खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य विधान/ने निवडा :

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ (2) फक्त ब
(3) अ आणि ब दोन्हीही (4) अ आणि ब दोन्हीही नाही

Recently 'Bonnethead Shark' was in the news. Consider the following statements regarding this :

- a. It mainly eats the sea grass.
b. It is mainly found in Indian Ocean and Arabian Sea.

Choose the correct statement/s from the codes given below :

Answer Options :

- (1) Only a (2) Only b
(3) Both a and b (4) Neither a nor b

50. खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. भारतातील कोणत्याही राज्याचे 'विशेष दर्जा असलेले राज्य' (Special Category Status State) असे वर्गीकरण करण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची तरतूद राज्यघटनेत समाविष्ट नाही.
ब. राष्ट्रीय विकास परिषदेने सर्वप्रथम 1969 साली जम्मू आणि काश्मिर, आसाम आणि नागालँड या राज्यांना विशेष दर्जा असलेली राज्ये म्हणून मंजूरी दिली होती.
क. केन्द्रीय प्रायोजित योजनांना आवश्यक असणाऱ्या निधी पैकी 90% निधी हा विशेष दर्जा असलेल्या राज्यांना केन्द्र शासनाकडून दिला जातो तर सामान्य वर्गातील राज्यांच्या बाबतील हाच निधी 60% असतो.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने चूकीचे/ची अहे/त ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ (2) अ आणि ब
(3) फक्त क (4) वरीलपैकी एकही नाही

Consider the following statements :

- a. The Constitution does not include any provision for categorisation of any State in India as a Special Category Status (SCS) State.
b. The National Development Council first accorded SCS in 1969 to Jammu and Kashmir, Assam and Nagaland.
c. The Central Government pays 90% of the funds required in a centrally sponsored scheme to SCS category States as against 60% in case of normal States.

Which of the above statements is/are false ?

Answer Options :

- (1) Only a (2) a and b
(3) Only c (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

51. महंमद घौरीचे राज्यपाल व महंमद घौरीच्या मृत्यू नंतर त्यांनी स्वतंत्रपणे राज्य करण्यास सुरुवात केली ते भूभाग यांच्या जोड्या जुळवा.

अ. यालदोझ	I. दिल्ली
ब. कुबाचा	II. बंगाल
क. महंमद-इब्न-बख्त्यार	III. सिंधू
ड. अंबक	IV. अफगाण पर्वतीय प्रदेश

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	IV	III	II	I
(2)	I	II	III	IV
(3)	II	I	IV	III
(4)	III	IV	I	II

Match the following governors of Muhammad Ghori and the territories where they ruled almost independently after the death of Muhammad Ghori.

a. Yaldoz	I. Delhi
b. Kubacha	II. Bengal
c. Muhammad-ibn-Bakhtyar	III. Indus
d. Aibak	IV. Afghan Mountains

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	IV	III	II	I
(2)	I	II	III	IV
(3)	II	I	IV	III
(4)	III	IV	I	II

52. मौर्य पूर्व काळात भारत _____ म्हणून ओळखला जाई.

(1) द क्वीन ऑफ द ईस्टर्न सीज	(2) द क्वीन ऑफ द वेस्टर्न सीज
(3) द क्वीन ऑफ द सदर्न सीज	(4) द क्वीन ऑफ द एरिथ्रियन सी

In the Pre-Mauryan period India was known as _____ .

(1) The Queen of the Eastern Seas	(2) The Queen of the Western Seas
(3) The Queen of the Southern Seas	(4) The Queen of the Erythrean Sea

53. पुढील राज घराणी व त्यांचे राजे यांच्या जोड्या लावा :

अ. राष्ट्रकूट	I. गोपाल
ब. चोळ	II. उपेंद्र
क. पाल	III. दंतिदुर्ग
ड. परमार	IV. विजयालय

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	III	I	IV	II
(2)	I	III	II	IV
(3)	II	IV	III	I
(4)	III	IV	I	II

Match the following dynasties and their kings :

a. Rashtrakut	I. Gopal
b. Chola	II. Upendra
c. Palas	III. Dantidurga
d. Parmars	IV. Vijayalaya

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	III	I	IV	II
(2)	I	III	II	IV
(3)	II	IV	III	I
(4)	III	IV	I	II

54. अकेमेनिड विजया नंतर भारताच्या सीमेवर, विशेषकरून कंबोज मध्ये _____ हा नवा उद्योग सुरु झाला.

(1) जहाज बांधणी	(2) ब्लँकेट बनविणे
(3) हातमाग साडया बनविणे	(4) भांडी बनविणे

It was the result of Achaemenid conquest that a new industry of _____ developed in Indian borderland, specially in Kamboj.

(1) ship building	(2) blanket making
(3) handloom sari-making	(4) utensils making

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

55. जोड्या जुळवा :

अ. कामरुपचा राजा	I. याला प्रभाकरवर्धनने आधिच कमकुवत केले होते.
ब. सिंधचा राज्यकर्ता	II. हर्षाच्या इच्छेविरुद्ध एका चिनी यात्रेकरूला आपल्या राजधानीत अडकवून ठेवू शकला नाही.
क. काश्मिरचा राजा	III. याला हर्षाला दाताचा अवशेष देण्यास भाग पाडले.
ड. वलभीचा राजा	IV. कनोजच्या सम्राटाच्या सैन्या समोरून एकदा पळून गेला परंतु नंतर त्याच्या मुलीशी विवाह केला.

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	II	I	III	IV
(2)	II	I	IV	III
(3)	I	II	III	IV
(4)	IV	III	I	II

Match the following :

a. The king of Kamarupa	I. Was already humbled by Prabhakarvardhna.
b. The ruler of Sind	II. Dared not detain a Chinese pilgrim at his capital against the wish of Harsha.
c. The ruler of Kashmir	III. Was compelled to surrender a tooth relic to Harsha.
d. The ruler of Valabhi	IV. Had once fled before the advancing arms of Kanauj Monarch but later married his daughter.

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	II	I	III	IV
(2)	II	I	IV	III
(3)	I	II	III	IV
(4)	IV	III	I	II

56. पुढील पैकी कोणत्या व्यक्तीचा कोल्हापूर संस्थानाशी संबंध नव्हता ?

(1) काशिनाथराव वैद्य	(2) दिनकरराव जवळकर
(3) माधवराव बागल	(4) दादासाहेब सूर्वे

Who from the following persons was **not** related to the State of Kolhapur ?

(1) Kashinath Rao Vaidya	(2) Dinkarrao Javalkar
(3) Madhavrao Bagal	(4) Dadasaheb Surve

57. जोड्या जुळवा :

अ. सी. राजगोपालाचारी	I. मध्यवर्ती विधी मंडळाचे अध्यक्ष म्हणून निवडून आले.
ब. मदन मोहन मालवीय आणि लाला लाजपत राय	II. त्यांनी विधायक कार्यात जसे हरिजनांचा उद्धार करण्यात स्वतःला गुंतवून ठेवले.
क. विठ्ठलभाई पटेल	III. कलकत्याचे महापौर म्हणून निवडून आले.
ड. चि.रं. दास	IV. स्वराजीवर टीका केली.

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	II	IV	I	III
(2)	I	II	III	IV
(3)	IV	III	II	I
(4)	III	I	IV	II

Match the following :

a. C. Rajgopalachari	I. Was elected as the President of the Central Legislative Assembly.
b. Madan Mohan Malviya and Lala Lajpat Rai	II. Kept himself busy with constructive programmes such as upliftment of Harijans.
c. Vithalbhai Patel	III. Was elected Mayor of Calcutta.
d. C.R. Das	IV. Criticized the Swarajists.

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	II	IV	I	III
(2)	I	II	III	IV
(3)	IV	III	II	I
(4)	III	I	IV	II

58. पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन केले आहे ?
 अ. ते पुण्यातील एक लेखक होते.
 ब. अस्पृश्यांच्या वस्तींमधे जाऊन ते त्यांना शिकवत.
 क. 1945 सालच्या आंबेडकर जयंतीच्या निमित्त्याने कल्याण येथे योजलेल्या कार्यक्रमाचे ते अध्यक्ष होते .
 ड. ते पुण्यातील हिंदूत्ववादी होते.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) द.कृ. पेठे (2) मामाराव दाते
 (3) श्री.म. ऊर्फ बापूसाहेब माटे (4) कृष्णराव मराठे

Who is described in the following sentences ?

- a. He was an author from Pune.
 b. He used to go in the colonies of the untouchables and teach them.
 c. In 1945 he was the president of the function arranged to celebrate 'Ambedkar Jayanti' at Kalyan.
 d. He was a supporter of Hinduism from Pune.

Answer Options :

- (1) D.K. Pethe (2) Mamarao Date
 (3) S.M. alias Bapusaheb Mate (4) Krushnarao Marathe

59. जोड्या जुळवा :

- अ. पंडित राम-कुमार विद्यारत्न I. 'बंगाली' या वृत्तपत्रासाठी इंग्रजीत लेख लिहीत
 ब. कृष्ण-कुमार मित्र II. ब्रह्मो मिशनरी होते
 क. पंडित शिवनाथ शास्त्री III. बंगाली वृत्तपत्र 'संजीवनी' चे संपादक
 ड. द्वारकानाथ गांगुली IV. 'कुली काहिनी' लिहीले

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	IV	III	II	I
(2)	III	IV	I	II
(3)	I	II	III	IV
(4)	II	I	IV	III

Match the following :

- a. Pandit Ramkumar Vidyaratna I. Wrote English articles for newspaper 'Bengalee'
 b. Krishna Kumar Mitra II. Was a Brahmo missionary
 c. Pandit Shivnath Shastri III. Editor of Bengali newspaper 'Sanjivani'
 d. Dwarkanath Ganguly IV. Wrote 'Kuli-Kahini'

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	IV	III	II	I
(2)	III	IV	I	II
(3)	I	II	III	IV
(4)	II	I	IV	III

60. खालील विधानांचा विचार करा व उत्तराचा योग्य पर्याय निवडा ?

- अ. मोगलकालीन स्थापत्य कला भारतीय शैलीची आहे.
 ब. मोगलकालीन स्थापत्य कलेवर पर्शियन व हिंदू या दोन्ही कलांचा प्रभाव आहे .
 क. मोगलकालीन स्थापत्य शैलीवर विदेशी प्रभाव आहे.
 ड. मोगलकालीन स्थापत्य कलेवर कोणाचाच प्रभाव नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) विधान अ बरोबर असून ब, क आणि ड चुकीची विधाने आहेत.
 (2) ब आणि ड विधाने चुकीची असून अ आणि क बरोबर आहेत.
 (3) अ, ब आणि क विधाने बरोबर असून ड चुकीचे आहे.
 (4) ड विधान बरोबर असून अ, ब आणि क चुकीची विधाने आहेत.

Consider the following statements and choose the correct answer options.

- a. Mughal architecture is of Indian style.
 b. Mughal architecture was influenced by both, the Persian and Hindu arts.
 c. There is an impact of foreigners on Mughal architecture.
 d. Mughal architecture was influenced by no one.

Answer Options :

- (1) Statement a is correct, but b, c and d are incorrect.
 (2) b and d are incorrect, but a and c are correct.
 (3) a, b and c are correct, but d is incorrect.
 (4) d is correct, but a, b and c are incorrect

61. पुढील घटनांची त्यांच्या कालक्रमानुसार मांडणी करा.

- अ. ढाक्यात मुस्लीम लीगची स्थापना.
 ब. खुदीराम बोस यांचा देहांत करण्यात आला.
 क. लॉर्ड हार्डींग्जवर बॉम फेकला.
 ड. सर प्रफुल्लचंद्र चॅटरजी यांच्या अध्यक्षतेखाली लाहोर येथे हिंदू परिषद भरविण्यात आली.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब, क, ड (2) ब, अ, ड, क
 (3) अ, ब, ड, क (4) अ, ड, क, ब

Arrange the following incidents in their chronological order.

- a. Muslim League was formed in Dhaka.
 b. Khudiram Bose was executed.
 c. Bomb was thrown at Lord Hardinge.
 d. Hindu Conference was held at Lahore, under the Presidentship of Sir Pratulchandra Chatterji.

Answer Options :

- (1) a, b, c, d (2) b, a, d, c
 (3) a, b, d, c (4) a, d, c, b

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

65. _____ च्या सेनापतींनी गंगेपर्यंतचा प्रदेश जिंकून घेतला तर त्याच्या आरमार प्रमुखांनी समुद्रापलीकडे, परदेशावर, जसे सिलोन, निकोबार बेटे आणि मलया द्विपकल्पाच्या काही भागावर अधिपत्य मिळविले होते.

- (1) राजेंद्र चोळ I (2) राजाराजा I
(3) सोमेश्वर III (4) विक्रमादित्य IV

The generals of _____ conquered land upto Ganges, while his admirals established their authority over several overseas territories including Ceylon, Nicobar islands and parts of the Malaya Peninsula.

- (1) Rajendra Chola I (2) Rajaraja I
(3) Someshvara III (4) Vikramaditya IV

66. स्तंभ अ आणि स्तंभ ब यांच्या योग्य जोड्या जुळवा :

स्तंभ अ (सूर्यकूलउत्पत्ती)	स्तंभ ब (संशोधक)
अ. तेजोमेघ परिकल्पना	I. जेम्स जीन्स
ब. उल्का-उत्पत्ती परिकल्पना	II. मुल्टन
क. ग्रहकण परिकल्पना	III. लॉकीयर
ड. भरती परिकल्पना	IV. लाप्लास

पर्यायी उत्तरे :

अ	ब	क	ड
(1) II	I	III	IV
(2) III	II	IV	I
(3) IV	III	II	I
(4) I	II	IV	III

Match the pairs of Column A and Column B :

Column A (Origin of Solar System)	Column B (Inventor)
a. Nebular Hypothesis	I. James Jeans
b. Meteorite Hypothesis	II. Moulton
c. Planetesimal Hypothesis	III. Lockyer
d. Tidal Hypothesis	IV. Laplace

Answer Options :

a	b	c	d
(1) II	I	III	IV
(2) III	II	IV	I
(3) IV	III	II	I
(4) I	II	IV	III

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

67. भूखंडवहन सिद्धांताच्या पुष्टिकरणासाठी कोणते पुरावे आहेत ? योग्य पर्याय निवडा.

अ. जिगसाॅ-फिट	ब. भ्रंश मूलक प्रवाह
क. विविध क्षेत्रातील जीवाश्म	ड. प्रावरणामधील अभिसरण

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ आणि ड	(2) ब आणि ड
(3) अ आणि क	(4) अ आणि ब

What are the evidences in favour of the Continental Drift Theory ? Select the proper option ?

a. Jigsaw fit	b. Trans-current faults
c. Fossils in different areas	d. Convection in mantle

Answer Options :

(1) a and d	(2) b and d
(3) a and c	(4) a and b

68. खालील विधानांचे परिक्षण करा आणि योग्य पर्याय निवडा.

विधान 'अ' : पृथ्वीचा अंतर्गामा हा निकेल आणि लोह यांच्यापासून बनलेला आहे.

विधान 'ब' : पृथ्वीचे कवच हे सिलिका, अल्युमिनियम आणि मैग्नेशियम यांच्या पासून बनलेला आहे

पर्यायी उत्तरे :

- (1) विधान 'अ' आणि 'ब' दोन्ही बरोबर आहेत.
- (2) विधान 'अ' बरोबर असून विधान 'ब' चूक आहे.
- (3) विधान 'अ' चूक असून विधान 'ब' बरोबर आहे.
- (4) विधान 'अ' आणि 'ब' दोन्ही चूक आहेत.

Examine the following statements and select the proper option.

Statement 'A' : Inner core of the Earth is made up by Nickel and Ferrous.

Statement 'B' : The Earth's crust is made up of Silica, Aluminium and Magnesium.

Answer Options :

- (1) Statement 'A' and 'B' are both correct.
- (2) Statement 'A' is correct and 'B' is wrong.
- (3) Statement 'A' is wrong and 'B' is correct.
- (4) Statement 'A' and 'B' are both wrong.

69. खालील विधानांची सत्यता तपासा, आणि खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ते ओळखा.

विधान 'अ' : दख्खनचे पठार हे बेसॉल्ट खडकापासून बनलेले आहे.

विधान 'ब' : दख्खनच्या पठारावरील बेसॉल्ट खडकाची निर्मिती ज्वालमुखीच्या उद्रेकातून झालेल्या लाव्हा रसाच्या संचयनाने झालेली आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) विधान 'अ' आणि 'ब' दोन्ही बरोबर आहेत.
- (2) विधान 'अ' आणि 'ब' दोन्ही चूक आहेत.
- (3) विधान 'अ' बरोबर असून विधान 'ब' चूक आहे.
- (4) विधान 'अ' चूक असून विधान 'ब' बरोबर आहे.

Examine and identify the correct statements of the following :

Statement 'A' : Deccan Plateau is made up of Basalt Rock.

Statement 'B' : The origin of Basalt Rock on the Deccan Plateau is due to the deposition of lava erupted from volcano.

Answer Options :

- (1) Statement 'A' and 'B' are both correct.
- (2) Statement 'A' and 'B' both are false.
- (3) Statement 'A' is correct but 'B' is false.
- (4) Statement 'A' is false but 'B' is correct.

70. स्तंभ अ आणि स्तंभ ब यांच्या योग्य जोड्या जुळवा :

	स्तंभ अ (खडकाचा प्रकार)	स्तंभ ब (खडक)
अ.	बहिर्निर्मित अग्निजन्य खडक	I. डाईक
ब.	अंतर्निर्मित अग्निजन्य खडक	II. कुरुंदाचे खडक
क.	जलजन्य खडक	III. ग्राफाईट
ड.	रुपांतरित खडक	IV. कांग्लोमरेट

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	I	III	IV	II
(2)	IV	I	II	III
(3)	III	II	I	IV
(4)	II	III	IV	I

Match the pairs of column A and column B :

Column A (Type of Rock)

- a. Extrusive Igneous Rock
- b. Intrusive Igneous Rock
- c. Sedimentary Rock
- d. Metamorphic Rock

Column B (Rock)

- I. Dyke
- II. Arenaceous Rock
- III. Graphite
- IV. Conglomerate

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	I	III	IV	II
(2)	IV	I	II	III
(3)	III	II	I	IV
(4)	II	III	IV	I

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

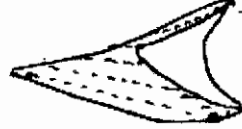
71. बहिर्गत शक्तीच्या खनन कार्यामुळे पुढील काही भू-रूपांच्या आकृत्या दिलेल्या आहेत त्यांची निर्मिती कोणत्या बहिर्गत शक्तीमुळे झालेली आहे, याचा योग्य पर्याय निवडा.

यु-आकराची

घळई

बारखण

कमान

	यु-आकराची	घळई	बारखण	कमान
(1)	वारा	हिमनदी	समुद्रलाटा	नदी
(2)	हिमनदी	नदी	वारा	समुद्रलाटा
(3)	नदी	वारा	हिमनदी	समुद्रलाटा
(4)	समुद्रलाटा	हिमनदी	नदी	वारा

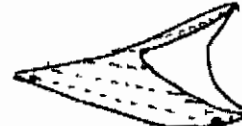
The following figures are the 'Relief Features' created by external forces. Select the proper option from these relief features created by external forces.

U-Shaped Valley

Gorge

Barkhan

Arch

	U-Shaped Valley	Gorge	Barkhan	Arch
(1)	Wind	Glacier	Sea waves	River
(2)	Glacier	River	Wind	Sea waves
(3)	River	Wind	Glacier	Sea waves
(4)	Sea waves	Glacier	River	Wind

72. विधाना अ आणि ब यांचे परिक्षण करून योग्य पर्याय निवडा.

विधान 'अ' : सौरशक्तीपासून येणाऱ्या उष्णतेपैकी 35% उष्णतेचा पृथ्वीचा पृष्ठभाग आणि वातावरण तापण्यास उपयोग होत नाही तिला पृथ्वीची भू-धवलता असे म्हणतात.

विधान 'ब' : हवेचे अणू, लहान धुलिकण, ढग, पृथ्वीचा पृष्ठभाग यांच्यापासून विकीरण व परावर्तन क्रियेमुळे उष्णता लघुलहरीद्वारे अवकाशात पाठविली जाते.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) विधान 'अ' आणि 'ब' दोन्ही सत्य असून 'ब' हे 'अ' चे योग्य स्पष्टीकरण आहे.
- (2) विधान 'अ' आणि 'ब' दोन्ही सत्य असून 'ब' हे 'अ' चे योग्य स्पष्टीकरण नाही.
- (3) विधान 'अ' सत्य असून विधान 'ब' असत्य आहे.
- (4) विधान 'अ' असत्य असून विधान 'ब' सत्य आहे.

Examine the statement A and statement B.

Statement 'A' : 35% solar energy is not useful for the heating of Earth's surface as well as atmosphere, that heat is called "Albedo of the Earth's surface".

Statement 'B' : Through Short Waves, Scattering and Reflection process of the air molecules, heat is transferred by the small dust particles, clouds and earth's surface in the space.

Answer Options :

- (1) Statements 'A' and 'B' are both true and 'B' is the correct explanation of 'A'.
- (2) Statements 'A' and 'B' are both true and 'B' is not the correct explanation of 'A'.
- (3) Statements 'A' is true but 'B' is false.
- (4) Statements 'A' is false but 'B' is true.

73. स्तंभ अ आणि स्तंभ ब यांच्या योग्य जोड्या जुळवा :

	स्तंभ अ (स्थानिक वारे)	स्तंभ ब (आढळणारे प्रदेश)
अ.	चिनूक	I. युरोपमधील आल्प्स पर्वत
ब.	फॉन	II. दक्षिण युरोप ते भूमध्य समुद्र
क.	लू	III. उत्तर भारतातील मैदानी प्रदेश
ड.	मिस्ट्रल	IV. उत्तर अमेरिकेतील रॉकी पर्वत

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	IV	I	III	II
(2)	III	II	I	IV
(3)	II	III	IV	I
(4)	I	IV	II	III

Match the pairs of column A and column B :

	Column A (Local winds)	Column B (Regions where they are found)
a.	Chinook	I. Alps mountains in Europe
b.	Föhn	II. From South Europe to Mediterranean Sea
c.	Loo	III. Plain area of North India
d.	Mistral	IV. Rocky Mountains in North America

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	IV	I	III	II
(2)	III	II	I	IV
(3)	II	III	IV	I
(4)	I	IV	II	III

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

74. स्तंभ अ आणि स्तंभ ब यांच्या योग्य जोड्या जुळवा :

	स्तंभ अ (मृदेचे प्रकार)	स्तंभ ब (पिके)
अ.	पर्वतीय मृदा	I. भरडधान्ये
ब.	काळी मृदा	II. काजू
क.	वाळवंटी मृदा	III. सफरचंद
ड.	जांभी मृदा	IV. कापूस

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	I	II	IV	III
(2)	IV	III	II	I
(3)	II	I	III	IV
(4)	III	IV	I	II

Match the pairs of column A and column B :

	Column A (Soil Type)	Column B (Crops)
a.	Mountainous soil	I. Cereals
b.	Black soil	II. Cashew
c.	Desert soil	III. Apple
d.	Laterite soil	IV. Cotton

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	I	II	IV	III
(2)	IV	III	II	I
(3)	II	I	III	IV
(4)	III	IV	I	II

75. जोड्या जुळवून योग्य पर्याय निवडा :

	खडक	जिल्हे
अ.	गोंडवना श्रेणीचे खडक	I. यवतमाळ, गडचिरोली
ब.	धारवाड श्रेणीचे खडक	II. सावंतवाडी, वेंगुर्ला
क.	आर्कियन श्रेणीचे खडक	III. भंडारा, गोंदीया
ड.	विंध्य श्रेणीचे खडक	IV. चंद्रपूर

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	III	II	IV	I
(2)	IV	I	II	III
(3)	I	III	II	IV
(4)	II	I	III	IV

Match the pairs and choose correct option :

	Rock	District
a.	Gondwana series rocks	I. Yavatmal, Gadchiroli
b.	Dharwar series rocks	II. Sawantwadi, Vengurla
c.	Archean series rocks	III. Bhandara, Gondia
d.	Vindhyan series rocks	IV. Chandrapur

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	III	II	IV	I
(2)	IV	I	II	III
(3)	I	III	II	IV
(4)	II	I	III	IV

76. योग्य जोड्या जुळवून योग्य पर्याय निवडा.

अ. महाराष्ट्रातील पहिले उपग्रह दळणवळण केन्द्र	I. वर्धा
ब. महाराष्ट्रातील पूर्ण विद्युतीकरण झालेला पहिला जिल्हा.	II. गंगापूर (नाशिक)
क. महाराष्ट्रातील पहिले मातीचे धरण	III. आर्वी
ड. महाराष्ट्रातील पहिले जलविद्युत केन्द्र	IV. खोपोली (रायगड)

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	I	III	II	IV
(2)	II	IV	III	I
(3)	I	III	IV	II
(4)	III	II	IV	I

Match the following and choose the correct option.

a. 1 st Satellite communication centre in Maharashtra.	I. Wardha
b. District having complete electrification in Maharashtra.	II. Gangapur (Nashik)
c. 1 st earthen dam in Maharashtra.	III. Arvi
d. 1 st hydroelectric project in Maharashtra.	IV. Khopoli (Raigad)

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	I	III	II	IV
(2)	II	IV	III	I
(3)	I	III	IV	II
(4)	III	II	IV	I

77. नदीकाठावरील शहरे व नदी योच्या जोड्या जुळवून योग्य पर्याय निवडा.

नदी	काठावरील शहरे
अ. पांझरा	I. संगमनेर
ब. धाम	II. भुसावळ
क. प्रवरा	III. धुळे
ड. तापी	IV. पवनार

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	III	IV	I	II
(2)	III	II	I	IV
(3)	III	I	II	IV
(4)	IV	I	III	II

Match the appropriate pairs of Rivers and Cities on the river bank.

River	Cities on river bank
a. Panzara	I. Sangamner
b. Dham	II. Bhusawal
c. Pravara	III. Dhule
d. Tapi	IV. Pavnar

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	III	IV	I	II
(2)	III	II	I	IV
(3)	III	I	II	IV
(4)	IV	I	III	II

78. खाली दोन विधान दिलेली आहेत (अ) हे विधान असून (र) हे कारण आहे खालील पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

विधान (अ) : पर्वतीय आणि डोंगराळ प्रदेशामध्ये हवाई वाहतूक हेच सर्वासाठी उपयुक्त साधन आहे.

कारण (र) : पर्वतीय प्रदेशामध्ये रस्ते आणि रेल्वेमार्ग तयार करणे अतिशय कठिण आणि खर्चिक आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) (अ) आणि (र) दोन्ही सत्य असून (र) हे (अ) चे बिनचूक स्पष्टीकरण आहे.
- (2) (अ) आणि (र) दोन्ही सत्य असून (र) हे (अ) चे बिनचूक स्पष्टीकरण नाही.
- (3) (अ) सत्य असून विधान (र) असत्य आहे.
- (4) (अ) असत्य असून विधान (र) सत्य आहे.

Given below are two statements, one labelled as Assertion (A) and the other labelled as Reason (R). Select your answer from the following options.

Assertion (A) : Air transport is a very useful means of transport in mountainous and hilly regions for all.

Reason (B) : It is very costly and difficult to construct roads and railways in mountainous regions.

Answer Options :

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- (3) (A) is true but (R) is false.
- (4) (A) is false but (R) is true.

79. खाली दोन विधान दिलेली आहेत (अ) हे विधान असून (र) हे कारण आहे खालील पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

विधान (अ) : निर्वर्णीकरणामुळे हवेतील कार्बन डायऑक्साइड चे प्रमाण वाढते.

कारण (र) : वने जेव्हा प्रकाशसंश्लेषण क्रियेद्वारे स्वतःचे अन्न तयार करतात तेव्हा मोठ्या प्रमाणात कार्बन डायऑक्साइड चा वापर होतो.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) (अ) आणि (र) दोन्ही सत्य असून (र) हे (अ) चे बिनचूक स्पष्टीकरण आहे.
- (2) (अ) आणि (र) दोन्ही सत्य असून (र) हे (अ) चे बिनचूक स्पष्टीकरण नाही.
- (3) (अ) सत्य असून विधान (र) असत्य आहे.
- (4) (अ) असत्य असून विधान (र) सत्य आहे.

Given below are two statements, one labelled as Assertion (A) and the other labelled as Reason (R). Select your answer from the following options.

Assertion (A) : Deforestation results in the increase of concentration of carbon dioxide in the atmosphere.

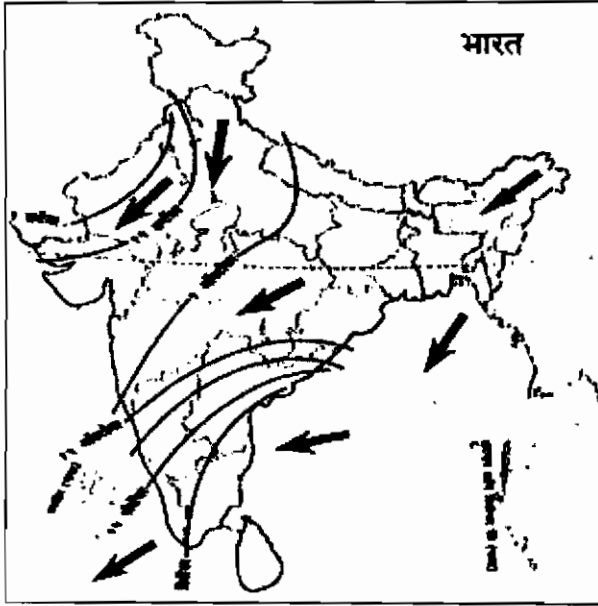
Reason (B) : Forests utilise carbon dioxide during the process of photosynthesis for manufacturing of food.

Answer Options :

- (1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- (2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- (3) (A) is true but (R) is false.
- (4) (A) is false but (R) is true.

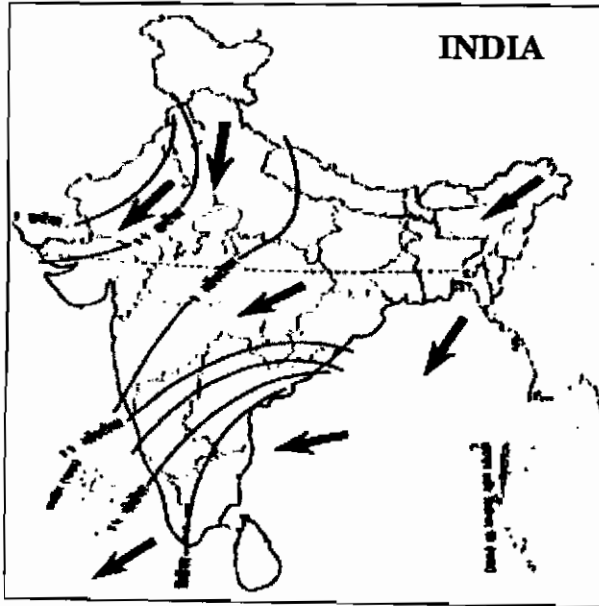
कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

80. दिलेल्या नकाशाचे अवलोकन करा आणि वाहणाऱ्या वाऱ्याचा योग्य पर्याय निवडा.

(1) नैऋत्य मान्सून वारे	(2) ईशान्य मान्सून वारे
(3) नैऋत्य व्यापारी वारे	(4) ध्रुवीय वारे

Observe the map and find the out the correct option of blowing winds.

(1) South-West monsoon winds	(2) North-East monsoon winds
(3) South-West trade winds	(4) Polar winds

81. हरितगृह वायुच्या परिणामा च्या संदर्भातील विधाने

- अ. 1970 पर्यंत आपल्या पृथ्वीचे 100 वर्षांत 1° से. ने तापमान वाढत होते.
 ब. गेल्या 20 वर्षांत आपल्या पृथ्वीचे दर 100 वर्षांत 10° से. ने तापमान वाढत आहे.
 क. जगाच्या निरनिराळ्या भागातील बहुतेक हिमनद्या मागे सरकत आहेत.
 ड. एल् नीनोची वारंवारीता व परिणामाची तीव्रता वाढत आहे.

वरील विधानां पैकी कोणते/कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ आणि ब बरोबर (2) फक्त क आणि ड बरोबर
 (3) फक्त ब बरोबर (4) फक्त अ, क आणि ड बरोबर

Study the following statements about Greenhouse gases effect.

- a. Our planet was heating at the rate of 1°C per 100 years, till 1970.
 b. Since last 20 years, the planet has been warming at the rate of 10°C per 100 years.
 c. Most of the glaciers in different parts of the world are retreating.
 d. Frequency and effect of El Niño is increasing.

Which of the above statements is/are correct ?

Answer Options :

- (1) Only a and b are correct (2) Only c and d are correct
 (3) Only b is correct (4) Only a, c and d are correct

82. जोड्या जुळवा :

स्तंभ I
 (कचऱ्याची विल्हेवाट
 लावायची पद्धत)

- अ. कचरा डेपो
 ब. भस्म करणे
 क. ढवळणे
 ड. पॅरोलिसिस

स्तंभ II
 (अर्थ)

- I. कचरा जाळणे
 II. कचरा टाकणे आणि बुलडोझरच्या साहाय्याने दाबणे
 III. ऑक्सिजन विरहित ज्वलन
 IV. जमिनीवर कचरा पसरविणे

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	II	I	III	IV
(2)	II	I	IV	III
(3)	I	II	III	IV
(4)	IV	III	II	I

Match the following :

Column I

(Waste Disposal Method)

- a. Sanitary landfills
 b. Incineration
 c. Pulverizing
 d. Pyrolysis

Column II

(Meaning)

- I. Burning of waste
 II. Deposit the refuse and compost it with bulldozers
 III. Combustion in absence of oxygen
 IV. Spreading the waste on fields

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	II	I	III	IV
(2)	II	I	IV	III
(3)	I	II	III	IV
(4)	IV	III	II	I

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

83. सुक्ष्मतुषारांचा हवामानावरील परिणाम
- अ. सुर्यप्रकाशाचे थेट अवकाशात परावर्तन
 ब. अप्रत्यक्षरित्या ढगांना प्रखर परावर्तक बनवतात
 क. सुक्ष्मतुषारांचा हवामान प्रणालीवर निव्वळ थंड परिणाम
 ड. मानव निर्मित सुक्ष्म तुषारांमळे नागरिक तापमान वाढीस काही प्रमाणात आळा बसतो वरीलपैकी कोणते परिणाम बरोबर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ, ब आणि क बरोबर (2) फक्त अ आणि क बरोबर
 (3) फक्त ब, क आणि ड बरोबर (4) अ, ब, क आणि ड बरोबर

The effects of aerosols on climate is/are

- a. They directly reflect sunlight back to space.
 b. They indirectly make clouds brighter reflectors.
 c. Aerosols have a net cooling effect on climate systems.
 d. Human generated aerosols offset the impact of global warming to some extent.

Which of the above effects is/are true ?

Answer Options :

- (1) Only a, b and c are true (2) Only a and c are true
 (3) Only b, c and d are true (4) a, b, c and d are true

84. भारतीय लोकांचे आरोग्य खालावण्यास खालीलपैकी कोणता महत्वाचा घटक कारणीभूत आहे.

- (1) हवेचे प्रदूषण (2) जल प्रदूषण
 (3) ध्वनी प्रदूषण (4) भूमी प्रदूषण

Which of the following is the major cause of poor health in Indians ?

- (1) Air pollution (2) Water pollution
 (3) Noise pollution (4) Soil pollution

85. 1992 ला रिओ दि जानरिओ येथे आयोजित परिषदेतील जैवविविधते संबंधीचा करार खालीलपैकी कोणत्या तारीखी अमलात आला ?

- (1) 19 डिसेंबर 1993 (2) 1 एप्रिल 2000
 (3) 5 जून 1992 (4) 29 डिसेंबर 1993

The Earth Summit of 1992 at Rio de Janeiro resulted into a Convention on Biodiversity, which came into force in which of the following date ?

- (1) 19th December 1993 (2) 1st April 2000
 (3) 5th June 1992 (4) 29th December 1993

86. इ.स. 2018 मध्ये अर्थशास्त्राचे नोबेल पारितोषिक कोणाला मिळाले की ज्यांनी शाश्वत व दीर्घकालीन आर्थिक विकासामध्ये योगदान देणारे लिखाण केले.

- (1) प्रा. सोलो आणि सॅम्युअलसन
- (2) गुन्नार मिर्डाल आणि प्रा. राजन
- (3) प्रा. विल्यम नॉरदस आणि प्रा. पॉल रोमर
- (4) प्रा. अमर्त्य सेन आणि प्रा. बसू

To whom is the Nobel Prize in Economics in 2018 awarded for their contribution in sustainable and long term economic development ?

- (1) Prof. Solo and Samuelson
- (2) Gunnar Myrdal and Prof. Rajan
- (3) Prof. Willam Nordhaus and Prof. Paul Romer
- (4) Prof. Amartya Sen and Prof. Basu

87. लेखक समिती व त्यांच्या दारिद्र्याच्या संकल्पना यांची योग्य जोडी लावा :

अ. जागतिक बँक	I. दरडोई दर दिवशी ग्रामीण भागात 2400 उष्मांक आणि शहरी भागात 2100 उष्मांक मिळण्याइतके अन्नधान्य मिळणे आवश्यक
ब. श्री गौरव दत्त	II. दारिद्र्यातील अंतर (दारिद्र्यातील पोकळी)
क. लकडावाला समिती (1993)	III. दरडोई दर दिवशी आहारासाठी 2250 उष्माकांपेआ कमी अन्न मिळणे
ड. डॉ. दांडेकर आणि डॉ. रथ	IV. 1973-74 च्या किंमतीनुसार ज्यांना दरडोई महिना ग्रामीण भागात ₹ 49-09 आणि शहरी भागात ₹ 57 आहारासाठी मिळत नाहीत

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	I	II	III	IV
(2)	II	I	IV	III
(3)	III	I	II	IV
(4)	IV	III	I	II

Match the author/committee and their poverty concept :

a. World Bank	I. Per capita per day, the availability of food in village 2400 calories, in city 2100 calories.
b. Shri Gaurav Datt	II. Poverty gap
c. Lakdawala Committee (1993)	III. Availability of food is less than 2250 calories per day
d. Dr. Dandekar and Dr. Rath	IV. According to 1973-74 prices, who do not get per capita per month in village ₹ 49-09 and in city ₹ 57 for food

Answer Options :

	a	b	c	d
(1)	I	II	III	IV
(2)	II	I	IV	III
(3)	III	I	II	IV
(4)	IV	III	I	II

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

88. घाउक किंमत निर्देशांकामध्ये (WPI) पुढीलपैकी कोणत्या वस्तुंच्या किंमतींचा विचार केला जातो ?
 अ. प्राथमिक वस्तू
 ब. इंधन
 क. उत्पादित वस्तू

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ आणि क (2) फक्त अ आणि ब
 (3) फक्त ब (4) वरील सर्व

Prices of which of the following commodities are considered in Wholesale Price Index (WPI) ?

- a. Primary Goods
 b. Oil
 c. Manufactured Goods

Answer Options :

- (1) Only a and c (2) Only a and b
 (3) Only b (4) All of the above

89. पी.डी. ओझा (1960-61) समितीने दारिद्र्यरेषेच्या मापनासाठी पुढीलपैकी कोणता निकष विचारात घेतला होता ?
 (1) प्रति व्यक्ती, प्रति महिना, मिळणारे उत्पन्न
 (2) प्रति व्यक्ती, प्रति महिना, उपभोग खर्च
 (3) वरील दोन्ही
 (4) यापैकी नाही

Which of the following criteria was considered by P.D. Ojha Committee (1960-61) for calculating poverty line ?

- (1) Per capita, per month income
 (2) Per capita, per month consumption expenditure
 (3) Both of the above
 (4) None of the above

90. सर्व समावेशक वृद्धी प्रक्रियेमध्ये शासनाच्या योगदानाचे निर्देशक पुढीलपैकी कोणते आहे ?
 (1) महसूल-स्थूल देशांतर्गत उत्पादन प्रमाण
 (2) सार्वजनिक गुंतवणूक-स्थूल देशांतर्गत उत्पादन प्रमाण
 (3) वरील दोन्ही
 (4) यापैकी नाही

Which of the following are the indicators of the contribution of government in the process of Inclusive Growth ?

- (1) The Revenue-GDP ratio
 (2) The Public Investment-GDP ratio
 (3) Both of the above
 (4) None of the above

91. योजना काळतील, 1951 ते 2011 या कालखंडाच्या संदर्भात पुढील विधाने विचारात घ्या.
- अ. देशाच्या अन्नधान्य उत्पादनात चार पट वाढ झाली, भारतीय उद्योगांचे विविधीकरण झाले.
- ब. आयात पर्यायीकरण, निर्यात विविधीकरण आणि विज्ञान, तंत्रज्ञान विद्येचा प्रसार झाला.
- क. दारिद्र्य व बेकारीचे प्रमाण कमी करण्यात यश आले.
- ड. उत्पन्न व संपत्तीचे विकेंद्रीकरण करणे आणि आर्थिक सत्तेचे केंद्रीकरण कमी करण्यात यश आले.
- वरीलपैकी कोणते विधाने सत्य आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- (1) ब, क आणि ड (2) ब आणि क
(3) अ आणि ब (4) क आणि ड

In the context of planning era i.e. 1951 to 2011, take into consideration the following statements :

- a. Food production increases fourfold, diversified industrial growth takes place.
- b. Import substitution, diversified export promotion and science and technical educational expansion takes place.
- c. Achievement in reducing poverty and unemployment ratio.
- d. Reduction in concentration of economic power, decentralization of income and wealth takes place.

Which of the above statements are true ?

Answer Options :

- (1) b, c and d (2) b and c
(3) a and b (4) c and d

92. खालीलपैकी कोणते सहस्त्रक विकास ध्येय *नाही* ?

- (1) अतिगरिबी आणि भूख यांचे उच्चाटन
(2) सार्वत्रिक प्राथमिक शिक्षण साध्यता
(3) बालमृत्यूदर कमी करणे
(4) कृषी शाश्वतता साध्य करणे

Which of the following is *not* a millenium development goal ?

- (1) Eradicate extreme poverty and hunger
(2) Achieve universal primary education
(3) Reduce child mortality
(4) Ensure agricultural sustainability

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

93. लिंग असमानता निर्देशांकामध्ये (GII) पुढीलपैकी कोणत्या घटकांचा समावेश होतो ?

- अ. प्रजनन स्वास्थ्य
- ब. सबलीकरण
- क. श्रम बाजार

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ आणि ब
- (2) फक्त ब आणि क
- (3) फक्त ब
- (4) अ, ब, क आणि ड

Which of the following factors are included in Gender Inequality Index (GII) ?

- a. Reproductive Health
- b. Empowerment
- c. Labour market

Answer Options :

- (1) Only a and b
- (2) Only b and c
- (3) Only b
- (4) a, b, c and d

94. अल्पसंख्यांक समुदायाच्या सामाजिक, आर्थिक वाढीसाठी खालीलपैकी कोणती/कोणत्या योजना उपयोगी आहे/आहेत ?

- अ. नई रोशनी
- ब. पढो परदेश
- क. शिका व कमवा
- ड. नयी मंझील

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ आणि ब
- (2) फक्त क आणि ड
- (3) वरिलपैकी कोणतीही नाही
- (4) वरिल सर्व

Which of the following scheme/schemes is/are useful for socio-economic growth of minority communities ?

- a. Nai Roshni
- b. Padho Pardesh
- c. Learn and Earn
- d. Nai Manzil

Answer Options :

- (1) Only a and b
- (2) Only c and d
- (3) None of the above
- (4) All of the above

95. जून 2012 मध्ये Rio +20 घोषणापत्रा संदर्भात शाश्वत विकास उद्दिष्टे (SDGs) ठरविण्यात आली. त्यानुसार पुढीलपैकी कोणते/कोणती वैशिष्ट्य/वैशिष्ट्ये ठरविण्यात आलेले **नव्हते** ?
- अ. गरिबीचे उच्चाटन, असमानतेविरुद्ध संघर्ष, लिंगभाव समानता.
 ब. आरोग्य व शिक्षण सुधारणा, महासागर व जंगल रक्षण.
 क. अविरत विकासासाठी जागतिक भागिदारी, पाठपुरावा आणि समीक्षासाठी प्रभावी संरचना विकास.
 ड. अतिरेकी संघटनांवर बंदी आणि पराक्रमणावर बंदी.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त क आणि ड (2) फक्त अ, ब आणि क
 (3) फक्त ड (4) फक्त अ

In June 2012, according to Rio +20 declaration, Sustainable Development Goals (SDGs) were decided. Which of the following features was/were **not** decided ?

- a. Poverty eradication, fight against inequality, gender equality.
 b. Health and educational reforms, ocean and forest protection.
 c. World partnership for sustainable development and effective structure for follow-up and review.
 d. Ban on terrorist organisations and attacks on other countries.

Answer Options :

- (1) Only c and d (2) Only a, b and c
 (3) Only d (4) Only a

96. 2011च्या जनगणनेनुसार पुढील शहरे व त्यांची लोकसंख्या यांची योग्य जोडी लावा :

शहरे	लोकसंख्या (दशलक्षामध्ये)
अ. बृहन्न मुंबई	I. 8.7
ब. दिल्ली	II. 14.1
क. कलकत्ता	III. 16.3
ड. चेन्नई	IV. 18.4

पर्यायी उत्तरे :

अ	ब	क	ड
(1) III	IV	II	I
(2) I	II	III	IV
(3) II	I	IV	III
(4) IV	III	II	I

As per the 2011 census, match the cities according to their population.

Cities	Population (In millions)
a. Greater Bombay	I. 8.7
b. Delhi	II. 14.1
c. Kolkata	III. 16.3
d. Chennai	IV. 18.4

Answer Options :

a	b	c	d
(1) III	IV	II	I
(2) I	II	III	IV
(3) II	I	IV	III
(4) IV	III	II	I

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

97. सन 1991 मध्ये विकासाचे एल्.पी.जी. प्रतिमान _____ या त्यावेळेच्या अर्थ मंत्र्यांनी अमलात आणले.
 (1) पी.व्ही. नरसिंह राव (2) प्रणव मुखर्जी
 (3) डॉ. मनमोहन सिंग (4) पी. चिदंबरम्
 The LPG model of development was introduced in 1991 by then Finance Minister

- (1) P.V. Narasimha Rao (2) Pranab Mukherjee
 (3) Dr. Manmohan Singh (4) P. Chidambaram

98. अकराव्या योजने अंतर्गत, सर्वसमावेशकता दर्शविणारी, मोजता येण्यासारखी काही लक्ष्यं समाविष्ट केली होती. ती म्हणजे :

- अ. पायाभूत सुविधा ब. पर्यावरण
 क. उत्पन्न व गरीबी ड. शिक्षण व आरोग्य

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त क आणि ड (2) अ, ब, क आणि ड
 (3) फक्त क (4) फक्त ब, क आणि ड

Under the Eleventh Plan, some of the monitorable targets reflecting inclusiveness include

- a. infrastructure b. environment
 c. income and poverty d. education and health

Answer Options :

- (1) Only c and d (2) a, b, c and d
 (3) Only c (4) Only b, c and d

99. वित्तीय सर्वसमावेशकतेसाठी प्रधानमंत्री जन धन योजना खालीलपैकी कोणत्या दिवशी सुरु करण्यात आली ?

- (1) 16 मे 2014 (2) 15 मे 2014
 (3) 28 ऑगस्ट 2014 (4) 18 नोव्हेंबर 2014

Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana (PMJDY) for financial inclusion was launched on which date ?

- (1) 16th May 2014 (2) 15th May 2014
 (3) 28th August 2014 (4) 18th November 2014

100. जमीनसुधारणेच्या व्याप्तीमध्ये कोणत्या गोष्टी समाविष्ट होतात ?

- अ. मध्यस्थांचे उच्चाट
 ब. कुळकायदा सुधारणा
 क. जमिनधारणा मर्यादा
 ड. सहकारी शेतीचे संघटन

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ (2) फक्त ब
 (3) फक्त क आणि ड (4) वरीलपैकी सर्व

The scope of land reforms includes

- a. Abolition of intermediaries
 b. Tenancy Reforms
 c. Ceiling on land holdings
 d. Organisation of co-operative farming

Answer Options :

- (1) Only a (2) Only b
 (3) Only c and d (4) All of the above

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

- (8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या “परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82” यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.
- (9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वतःबरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलतः प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती	(2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर
(3) राजा राममोहन रॉय	(4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर “(3) राजा राममोहन रॉय” असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर “(3)” होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. 201 समोरील उत्तर-क्रमांक “(3)” हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK